

2019/11

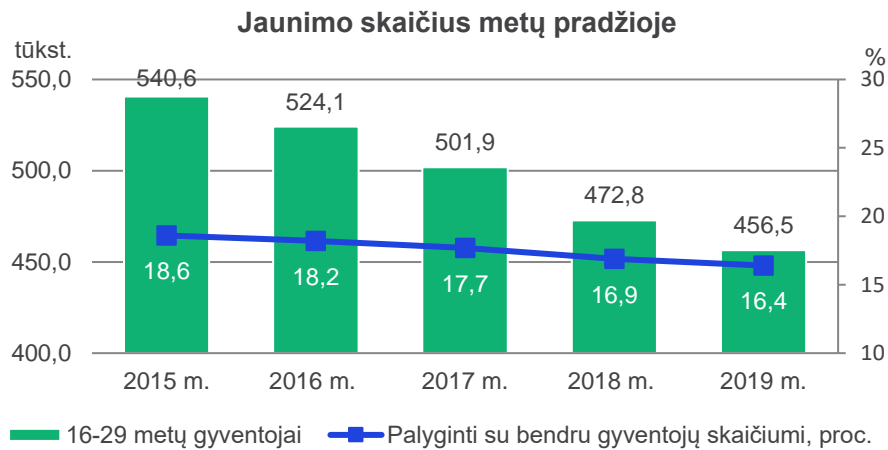
Jaunimas darbo rinkoje

Užimtumo
tarnyba

Jaunimo skaičius Lietuvoje mažėja

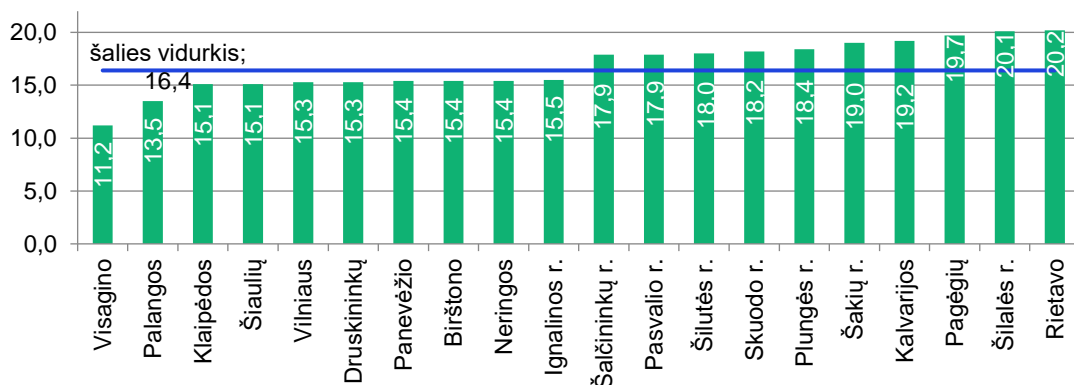
Demografiniai pokyčiai šalyje, besikeičianti gyventojų amžiaus struktūra veikia Lietuvos darbo rinką. 2019 m. pradžioje jaunimas¹ sudarė 16,4 proc. visų Lietuvos gyventojų. Per pastaruosius penkerius metus jaunimo sumažėjo 15,6 proc. arba 84,2 tūkst. Mažėjantis jaunų gyventojų skaičius mažina potencialios darbo pasiūlos išteklius.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2019 m. pradžioje daugiausiai jaunimo gyveno Rietavo ir Šilalės rajono savivaldybėse (po 20 proc.), mažiausiai – Visagino (11,2 proc.) ir Palangos (13,5 proc.) savivaldybėse. Tokie demografinių procesų skirtumai regionuose turi neigiamą poveikį darbo rinkai, formuoja teritorinį darbo ieškančių asmenų ir laisvų darbo vietų neatitikimą.

Savivaldybės pagal mažiausią ir didžiausią jaunimo dalį tarp gyventojų 2019 m. pradžioje palyginti su savivaldybės gyventojų skaičiumi, proc.

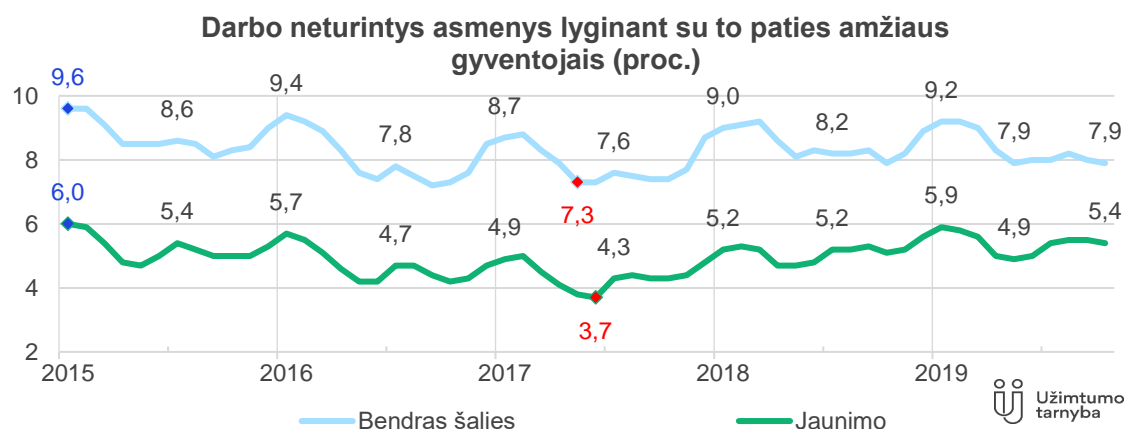

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

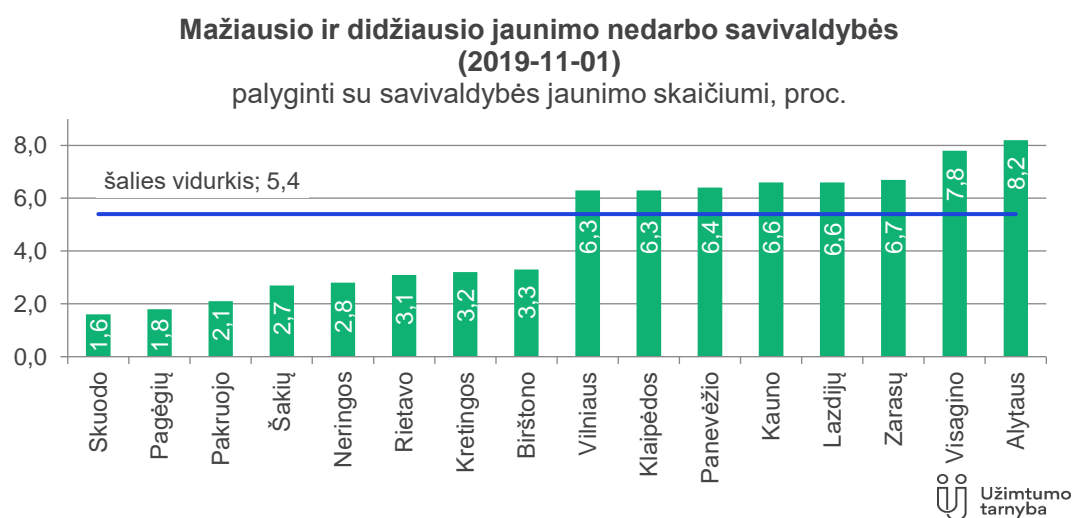
¹ Jaunimas, jaunuoliai – jaunimo darbo rinkos kontekste jaunimas, jaunuoliai yra asmenys nuo 16 iki 29 metų.

5,4 proc. šalies jaunimo neturi darbo. Mažiausias jaunimo nedarbas – Skuodo savivaldybėje

2019 m. lapkričio 1 d. 5,4 proc. šalies jaunimo buvo darbo neturintys asmenys. Jaunimo registruotas nedarbas² beveik pusantro karto yra mažesnis nei bendras šalies registruotas nedarbas (7,9 proc.). 2019 m. didžiausia darbo neturinčio jaunimo dalis tarp tos pačios amžiaus grupės šalies gyventojų fiksuota sausio mėn. (5,9 proc.), mažiausia – gegužės mėn. (4,9 proc.). Pastaruosius dvejus metus jaunimo registruotas nedarbas didėja, kai žemiausias (3,7 proc.) buvo 2017 m. birželio mėn.

2019 m. lapkričio 1 d. mažiausiai darbo neturinčio jaunimo buvo Skuodo (1,6 proc.) ir Pagėgių (1,8 proc.) savivaldybėse, daugiausiai Alytaus (8,2 proc.) ir Visagino (7,8 proc.) savivaldybėse. Iš didžiųjų šalies miestų daugiausiai darbo neturinčio jaunimo buvo Kaune (6,6 proc.), mažiausiai – Šiauliuose (3,6 proc.). Skuodo savivaldybėje darbo neturinčio jaunimo mažėjo, nes dauguma įsidarbino eilinais Lietuvos kariuomenėje.

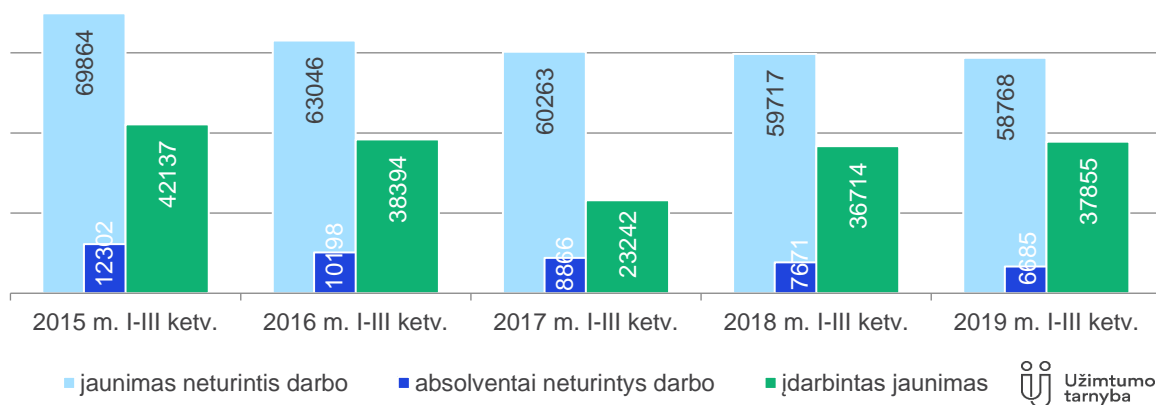

² Registruotas nedarbas – Užimtumo tarnyboje registruotų darbo neturinčių asmenų santykis su to paties amžiaus gyventojais (proc.).

Jaunimo dalis tarp besikreipiančių į Užimtumo tarnybą mažėja

Užimtumo tarnyboje 2019 m. I–III ketv. registruota 58,8 tūkst. darbo neturinčio jaunimo, iš jų – 6,7 tūkst. absolventų (11 proc. darbo neturinčio jaunimo). Pastaruosius penkerius metus tiek jaunimo, tiek absolventų, besikreipiančių į Užimtumo tarnybą kasmet mažėja. Taip pat mažėja jaunimo dalis tarp darbo neturinčių asmenų, besikreipusių į Užimtumo tarnybą. 2019 m. I–III ketv. jaunimas sudarė 30,1 proc. visų besikreipusių į Užimtumo tarnybą (2018 m. I–III ketv. – 31,7 proc., 2015 m. I–III ketv. – 35,1 proc.).

Darbo neturintis ir įdarbintas jaunimas

Šiais metais darbo neturinčio jaunimo, besikreipusio į Užimtumo tarnybą, mažėjo 39, didėjo 21 iš 60 šalies savivaldybių lyginant su 2018 m. I–III ketv. Labiausiai darbo neturinčio jaunimo mažėjo Klaipėdos raj. (71,8 proc.) ir Skuodo (71,5 proc.) savivaldybėse. Tuo tarpu didėjimas užfiksuotas Varėnos (18,1 proc.) ir Šalčininkų (14,3 proc.) savivaldybėse.

TOP 10 savivaldybių, kuriose didžiausi darbo neturinčio jaunimo pokyčiai 2019 m. I–III ketv. lyginant su 2018 m. I–III ketv.

Grupė	Didėjo	Mažėjo
Darbo neturintis jaunimas	Varėnos (18,1%) Šalčininkų (14,3%) Akmenės (9,1%) Zarasų (8,5%) Trakų raj. (7,5%) Elektrėnų (5,8%) Radviliškio (5,6%) Utenos (5,4%) Širvintų (5,2%) Kauno raj. (5,0%)	Klaipėdos raj. (-71,8%) Skuodo (-71,5%) Pakruojo (-30,3%) Pagėgių (-23,0%) Kelmės (-21,8%) Skuodo (-21,6%) Druskininkų (-21,1%) Jurbarko (-19,2%) Kupiškio (-18,9%) Anykščių (-17,2%)

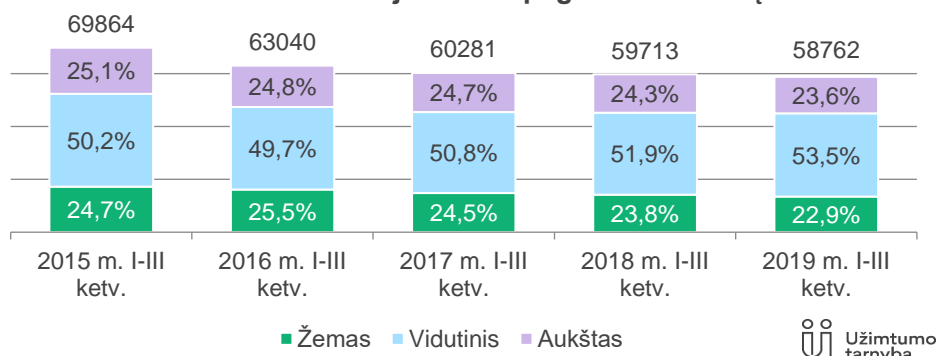
Specialybę įgijęs jaunimas rečiau neturi darbo

Daugiau nei pusė darbo neturinčio jaunimo yra įgiję vidutinį³ išsilavinimą. Jaunuolių, turinčių aukštą⁴ išsilavinimo lygį, bet neturinčių darbo (23,6 proc.) yra dvigubai mažiau už vidutinį

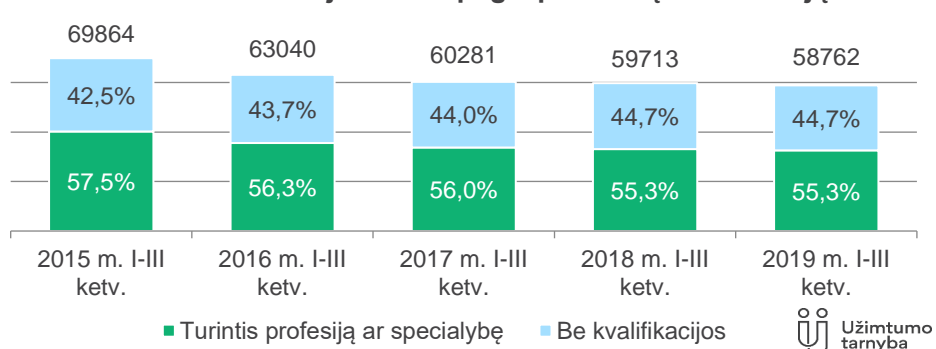
³ Vidutinį išsilavinimą turinčiais asmenimis laikomi tie asmenys, kurie yra baigę vidurinio ugdymo programas, profesinio mokymo kartu su vidurinio ugdymo programas, taip pat profesinio mokymo programas su viduriniu išsilavinimu.

išsilavinimą turinčių jaunuolių (53,5 proc.). Pastarųjų penkerių metų tendencijos rodo, kad mažėjant darbo neturinčio jaunimo skaičiui, jaunimo turinčio vidutinį išsilavinimą santykinė dalis didėja. Tai reiškia, jog darbo neturintis jaunimas, įgijęs aukštą išsilavinimą, lengviau susiranda darbą ir integruojasi į darbo rinką. Panaši situacija išryškėja vertinant darbo neturintį jaunimą pagal profesinę kvalifikaciją – vis didesnę dalį sudaro jaunimas be kvalifikacijos (2019 m. I–III ketv. tokių buvo 26,2 tūkst.). Tikėtina, jei Lietuvos ekonomika ir toliau augs, nuosekliai mažės ir darbo neturinčio jaunimo, įgijusio aukštą išsilavinimą ar turinčio profesiją, specialybę.

Darbo neturintis jaunimas pagal išsilavinimą

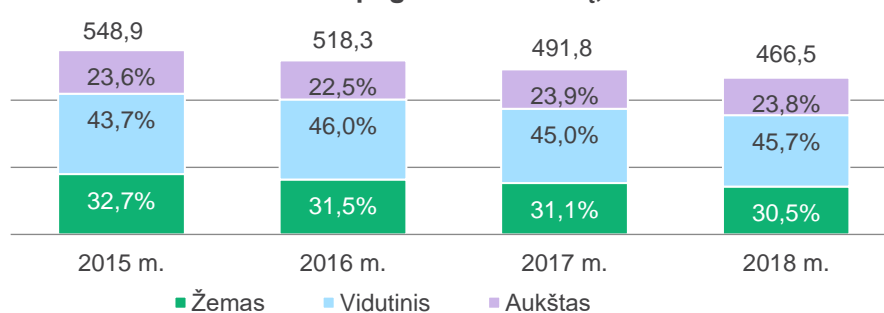

Darbo neturintis jaunimas pagal profesinę kvalifikaciją

Stebima, kad darbo neturinčio jaunimo pagal išsilavinimą proporcijos atitinka jaunimo išsilavinimo situaciją Lietuvoje. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, beveik kas antras jaunimo atstovas turėjo vidutinį išsilavinimą, kas ketvirtas – aukštą.

Jaunimas pagal išsilavinimą, tūkst.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

⁴ Aukštą išsilavinimą turinčiais asmenimis laikomi tie asmenys, kurie yra baigę bakalauro, profesinio bakalauro, magistrantūros, rezidentūros ir doktorantūros studijų programas. Žemą išsilavinimą turinčiais asmenimis laikomi tie asmenys, kurie yra įgiję ikimokyklinį, pradinį ir pagrindinį išsilavinimą.

Sunkiausia jaunimui be kvalifikacijos Elektrėnų ir Palangos savivaldybėse

Darbo neturinčio jaunimo be kvalifikacijos pasiskirstymas savivaldybėse nevienodas. Daugiausia jaunimo be kvalifikacijos 2019 m. I–III ketv. kreipėsi į Užimtumo tarnybą Kalvarijos (59 proc. visų darbo neturinčių jaunuolių), Rietavo (57 proc.) ir Kaišiadorių (56 proc.) savivaldybėse. Daugiausia jaunimo, turinčio profesiją ar specialybę ir ieškančio darbo, 2019 m. I–III ketv. fiksuota Lazdijų (68 proc. visų darbo neturinčių jaunuolių), Druskininkų (64 proc.), Skuodo ir Zarasų (po 63 proc.) savivaldybėse.

Palyginti 2019 m. pirmuosius tris ketvirčius su 2018 m. pirmais trimis ketvirčiais, didžiausias darbo neturinčio jaunimo be kvalifikacijos pokytis stebėtas Klaipėdos raj. (-73,5 proc.) ir Druskininkų (-34,3 proc.) savivaldybėse. Didžiausias darbo neturinčio jaunimo, įgijusio profesiją ar specialybę, pokytis fiksuotas Klaipėdos raj. (-70,8 proc.) ir Elektrėnų (47,7 proc.) savivaldybėse.

TOP 10 savivaldybių, kuriose didžiausi jaunimo pagal profesinę kvalifikaciją pokyčiai 2019 m. I–III ketv. lyginant su 2018 m. I–III ketv.

Darbo neturintis jaunimas	Didėjo	Mažėjo
Jaunimas turintis profesiją ar specialybę	Elektrėnų (47,7%) Varėnos (33,5%) Neringos (27,3%) Kazlų Rūdos (18,7%) Akmenės (16,3%) Šalčininkų (15,8%) Kauno raj. (12,8%) Radviliškio (9,3%) Zarasų (8,0%) Kauno (7,7%)	Klaipėdos raj. (-70,8%) Ukmergės (-36,8%) Pakruojo (-35,0%) Rietavo (-26,2%) Pagėgių (-23,5%) Anykščių (-22,9%) Kupiškio (-21,9%) Kelmės (-21,7%) Raseinių (-20,5%) Alytaus (-20,5%)
Jaunimas be kvalifikacijos	Elektrėnų (29,4%) Palangos (17,8%) Kėdainių (16,8%) Utenos (12,8%) Šalčininkų (12,5%) Rietavo (12,3%) Birštono (9,5%) Visagino (9,5%) Zarasų (9,3%) Širvintų (9,2%)	Klaipėdos raj. (-73,5%) Druskininkų (-34,3%) Skuodo (-32,2%) Neringos (-30,8%) Jurbarko (-27,6%) Kelmės (-22,8%) Pagėgių (-22,6%) Pakruojo (-19,2%) Ukmergės (-17,3%) Rokiškio (-16,7%)

Įsidarbina 64 proc. darbo neturinčio jaunimo. Lengviausiai jaunimas randa darbą Rietavo ir Pakruojo savivaldybėse

63,9 proc. jaunimo, besikreipusio 2019 m. I–III ketv. į Užimtumo tarnybą, įsidarbino. Didžiausia darbo neturinčio jaunimo dalis įdarbinama Rietavo (86,6 proc. visų besikreipusių jaunuolių), Pakruojo (83,8 proc.), Skuodo (76,3 proc.) ir Vilniaus miesto (75,2 proc.) savivaldybėse.

Įsidarbinusio jaunimo didėjo 32, mažėjo 27, nekito 1 iš 60 šalies savivaldybių palyginti su 2018 m. I–III ketv. Didžiausi jaunimo įdarbinimo pokyčiai įvyko Rietavo (42,6 proc.), Joniškio (30,8%), Klaipėdos raj. (-73,9 proc.) ir Birštono (-31,9 proc.) savivaldybėse.

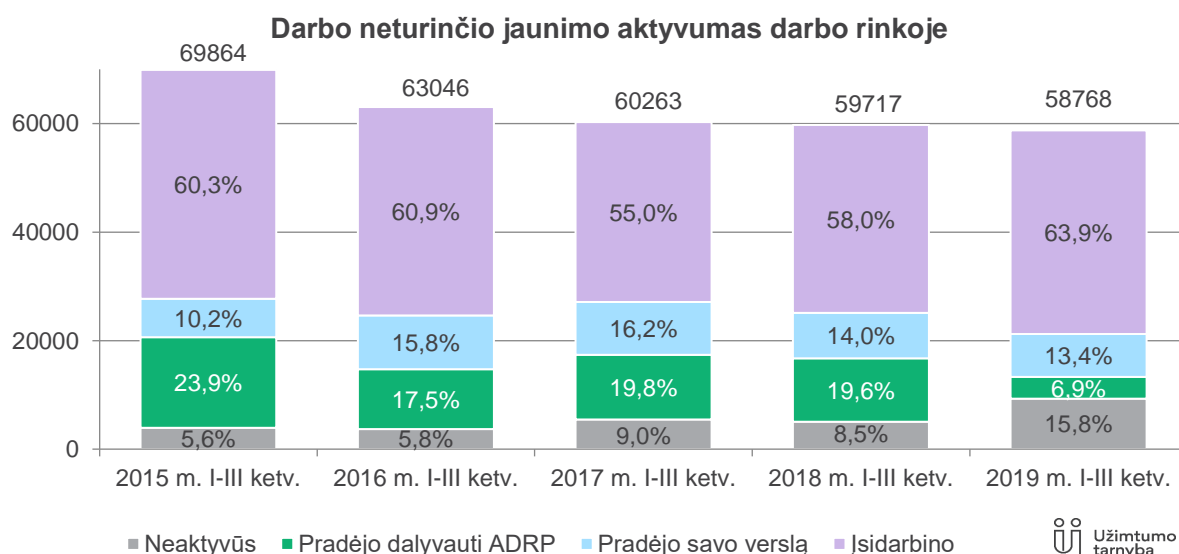
TOP 10 savivaldybių, kuriose didžiausi įdarbinamo jaunimo pokyčiai 2019 m. I–III ketv. lyginant su 2018 m. I–III ketv.

Grupė	Didėjo	Mažėjo
Įdarbintas jaunimas	Rietavo (42,6%) Joniškio (30,8%) Mažeikių (25,7%) Lazdijų (24,7%) Akmenės (21,5%) Kauno raj. (19,2%) Pasvalio (18,7%) Radviliškio (14,8%) Panevėžio raj. (11,1%) Kauno miesto (9,3%)	Klaipėdos raj. (-73,9%) Birštono (-31,9%) Pagėgių (-31,1%) Šilutės (-28,0%) Pakruojo (-26,1%) Neringos (-23,5%) Druskininkų (-22,8%) Švenčionių (-20,1%) Skuodo (-19,7%) Šakių (-18,9%)

Darbo neturinčių asmenų įsidarbinimo galimybes lemia jų išsilavinimo lygis, įgytos profesijos paklausumas darbo rinkoje, turimų įgūdžių, darbdavių kvalifikacinių reikalavimų atitikimas ir pan.

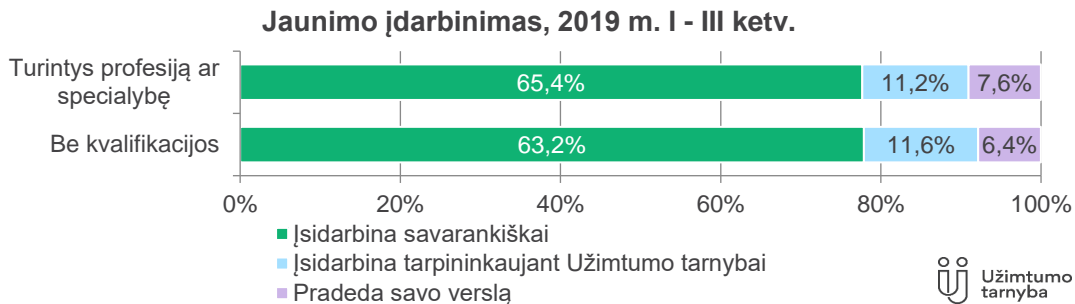
Darbo neturinčio jaunimo prioritetas – samdomas darbas paslaugų sektoriuje

2019 m. I–III ketv. 63,9 proc. darbo neturinčio jaunimo įsidarbino, iš jų 92,8 proc. pagal neterminuotas darbo sutartis. 13,4 proc. darbo neturinčio jaunimo pradėjo savo verslą, 6,9 proc. – dalyvavo įvairiose Užimtumo tarnybos veiklose, padedančiose įsitvirtinti darbo rinkoje (ADRP⁵). Pastaruosius penkerius metus įmonėse pagal darbo sutartis įsidarbinančio jaunimo didėja. Galima teigti, kad yra vis daugiau jaunimo pasiruošusio darbo rinkai, įgijusio paklausią profesiją ar turinčio tam tikros darbo patirties bei motyvacijos įsidarbinti samdomu darbuotoju. Tačiau darbo neturinčio jaunimo, planuojančio individualią veiklą ir kuriančio verslą, mažėja. Tikėtina, kad jaunimas, įgijęs (dažnai neformaliu būdu) tam tikrų darbinių įgūdžių ir linkęs į smulkia amatinkystę, pats imasi verslo ir rečiau kreipiasi į Užimtumo tarnybą.

⁵ ADRP – aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, t. y. parama mokymuisi, remiamas įdarbinimas, parama darbo vietoms steigti, parama judumui. Tai Užimtumo tarnybos veiklos, padedančios darbo neturintiems asmenims įsitvirtinti darbo rinkoje.

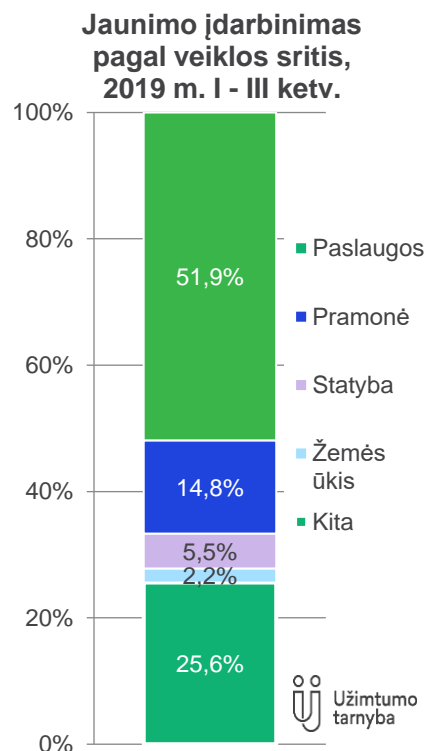
70,1 proc. į Užimtumo tarnybą besikreipusio ir įsidarbinusio jaunimo turėjo profesiją ar specialybę. Tai rodo, jog jaunimui be kvalifikacijos sunkiau pretenduoti į laisvas darbo vietas ir integruotis darbo rinkoje. Taip pat Užimtumo tarnybos duomenys rodo, kad darbo neturintis jaunimas be kvalifikacijos rečiau pradeda verslą.

Planuodamas savo profesinę karjerą, registruodamasis Užimtumo tarnyboje, beveik kas šeštas jaunimo atstovas nurodo, kad ieško specialisto ar paslaugų sektoriaus darbuotojo darbo. Šiuos jaunimo lūkesčius atitinka 2019 m. I–III ketv. jaunimo įdarbinimo situacija. Kas antras jaunuolis įsidarbino paslaugų, kas septintas – pramonės sektoriuose. Dažniausiai jaunimą įdarbina didmeninės ir mažmeninės prekybos, apdirbamosios gamybos, viešojo valdymo ir gynybos, administracinę ir aptarnavimo veiklą, statybos, transporto ir saugojimo veiklą vykdančios įmonės.

Top 10 profesijų, kuriose įdarbinama daugiausia jaunimo: pagalbinis darbininkas, pardavėjas, eilinis (karinės sausumos pajėgos), nekvalifikuotas apdirbimo pramonės darbininkas, administratorius, padavėjas, krovikas, nekvalifikuotas statybos darbininkas, virėjas, pardavimo vadybininkas.

Jaunimo lūkesčius bei dažną įsidarbinimą žemos kvalifikacijos arba nekvalifikuotose darbuose, tikėtina, lemia tiek darbo rinkos veiksniai, tiek studijų kokybės aspektai, tiek tai, kad pusė darbo neturinčio jaunimo neturi kvalifikacijos. Visgi, įmonėms ruošiantis dirbtinio intelekto, robotizacijos ir skaitmenizacijos atėjimui, investuojant į technologijas ir įrengimus, rutininių techninių darbų mažės ir profesijos, kuriose dabar dažnai įsidarbina darbo neturintis jaunimas, greičiausiai išnyks. Jei ši jaunimo grupė nesieks karjeros specialistų darbuose ir neįgis naujų įgūdžių, tikėtina, jog ateityje vėl susidurs su sunkumais darbo rinkoje. Kita vertus, akivaizdu, kad jaunimas ieško išsvajotos darbo vietos, įvertina ir išbando įvairias galimybes. Užimtumo tarnyboje jaunimas pakartotinai registruojasi vidutiniškai 4 kartus, vidutiniškai išdirbus dvejus metus. Beveik kas antras jaunuolis keičia savarankiškai susirastą darbo, kas devintas – įsidarbines tarpininkaujant Užimtumo tarnybai, kas šeštas – nutraukus savo verslą. Taigi, jaunimas „neprisiriša“ prie organizacijos ir aktyviai migruoja, ieškodamas galėjimo save realizuoti, gero darbo kolektyvo ar didesnės algos.

Darbo neturinčio jaunimo TOP 10 įgytos, pageidaujamos ir profesijos įsidarbinus

Įgyta profesija	Pageidaujama profesija	Profesija įsidarbinus
Virėjas	Pagalbinis darbininkas	Pagalbinis darbininkas
Apdailininkas	Pardavėjas	Pardavėjas
Automobilių mechanikas	Administratorius	Eilinis
Kirpėjas	Nekvalifikuotas apdirbimo pramonės darbininkas	Nekvalifikuotas apdirbimo pramonės darbininkas
Barmenas padavėjas	Vairuotojas	Padavėjas
Dekoratyvinės kosmetikos kosmetikas	Pardavimo vadybininkas	Krovikas
Traktorininkas	Statybos darbininkas	Administratorius
Stalius	Padavėjas	Statybos darbininkas
Pardavėjas	Virėjas	Virėjas
Logistas	Apdailininkas	Pardavimo vadybininkas

Transformuojantis darbo rinkai ir keičiantis profesijų poreikiui, svarbu įgyti įgūdžių, aktualių darbo rinkoje. Daugiau kaip 4 tūkst. jaunimo 2019 m. I–III ketv. dalyvavo Užimtumo tarnybos veiklose, padedančiose įsitvirtinti darbo rinkoje. Populiariausia – parama mokymuisi. Įvertinant tendencijas darbo rinkoje, daugiausia jaunuolių (1,5 tūkst.) mokėsi darbo rinkoje paklausių profesijų: įvairių kategorijų transporto priemonių vairuotojo, apskaitininko, kirpėjo, krautuvų vairuotojo ir žiniatinklio programuotojo. Pagal pameistrystės sutartį dirbo 101, stažuotės – 93 jaunuoliai. 1,3 tūkst. jaunimo įdarbinti subsidijuojant ir įgyja darbo įgūdžių (remiamas įdarbinimas). Šios užimtumo formos užtikrina neseniai studijas baigusių jaunuolių greitą ir tvarų perėjimą į darbo rinką.

Jaunimo dalyvavimas Užimtumo tarnybos veiklose įsitvirtinant darbo rinkoje

Jaunimo dalyvavimas ADRP	2019 m. I - III ketv.
Parama mokymuisi	1467
Remiamasis įdarbinimas	1276
Parama darbo vietoms steigti	314
Parama judumui	972

972 jaunuoliai susirado lūkesčius atitinkančias darbo vietas, tačiau nutolusias nuo jų gyvenamosios teritorijos, todėl šių jaunuolių mobilumui ir įsitvirtinimui darbo rinkoje skirta parama kelionėms išlaidoms.

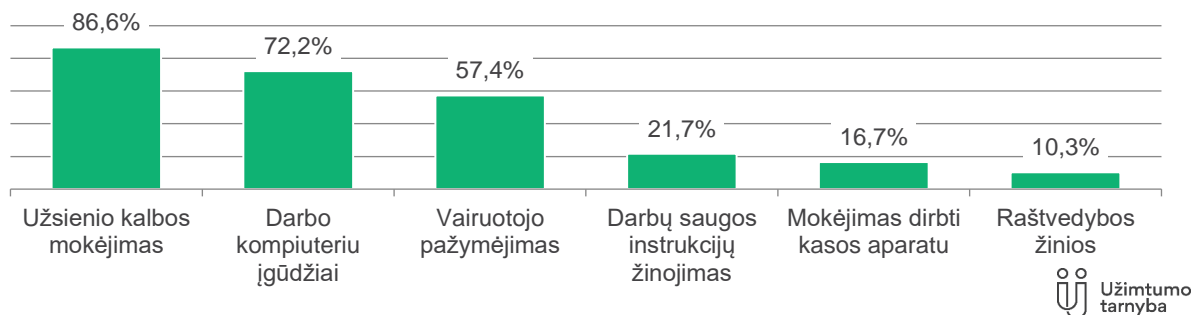
Kaip ir individualios veiklos kuriant verslą atveju, tik nedidelė dalis darbo neturinčio jaunimo siekia steigti sau darbo vietas jų įkurtose įmonėse ir dėl to kreipiasi į Užimtumo tarnybą. Tikėtina, kad

darbo neturinčiam jaunimui mažiau būdingas verslumo mąstymas ir veikimo įgūdžiai, kurie skatintų norą kurti, rizikuoti, jie mažiau geba atpažinti galimybes rinkoje ir jomis pasinaudoti.

78 proc. darbo neturinčio jaunimo moka anglų kalbą, 57 proc. turi vairuotojo pažymėjimą

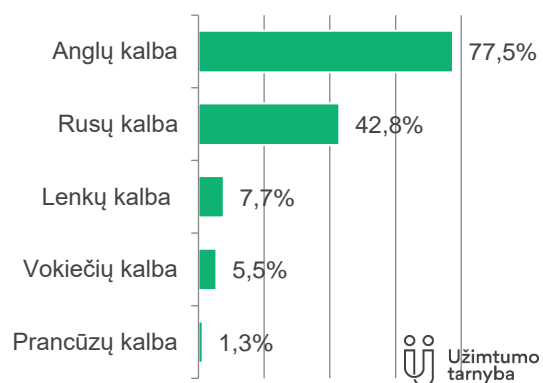
Automatizacija, robotizacija ir kiti ketvirtosios pramonės revoliucijos veiksniai bei procesai keičia darbo rinką ir kompetencijų paklausą. Darbuotojų ieškantys Lietuvos darbdaviai darbo skelbimuose pabrėžia šias reikalingas kompetencijas⁶: aukštasis išsilavinimas, darbo patirtis, užsienio kalbų mokėjimas (dažniausiai nurodoma anglų kalba), bendravimas, darbas komandoje, gebėjimas derėtis, darbo kompiuteriu įgūdžiai. Dažniausios savybės, kurių ieško darbdaviai: atsakingumas, iniciatyvumas, komunikabilumas, kruopštumas, kūrybiškumas, orientacija į rezultatą, savarankiškumas ir sąžiningumas.

Darbo neturinčio jaunimo kompetencijos

Darbdavių kvalifikacinių reikalavimų ir darbo neturinčio jaunimo įgūdžių atitikimas lemia jaunimo tvarų užimtumą. Vertinant į Užimtumo tarnybą besikreipiantį darbo neturintį jaunimą matyti, kad dalį darbo rinkai reikalingų kompetencijų jie yra įgiję. Didžioji dauguma jų moka bent vieną užsienio kalbą (dažniausiai anglų), geba naudotis informacinėmis technologijomis. Kas antras jaunas asmuo turi vairuotojo pažymėjimą, todėl tikėtina, kad darbas nuo namų nutolusioje darbo vietoje, bet atitinkančioje jo lūkesčius ir gebėjimus, bus patrauklus.

Darbo neturinčio jaunimo, mokančio užsienio kalbą, dalis

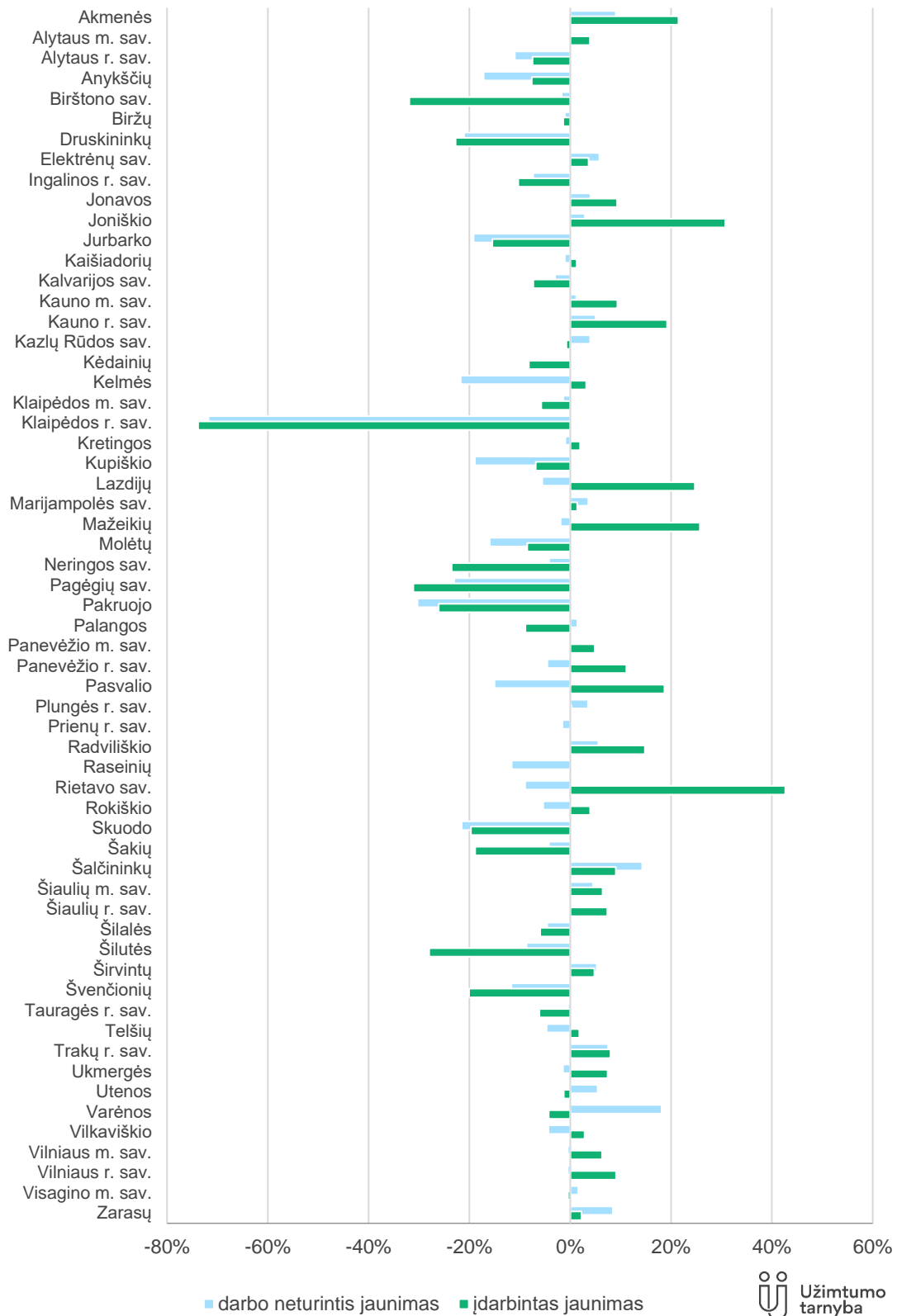

⁶ „Žmogiškasis kapitalas Lietuvoje 2019: kryptis – ateities darbo rinka“, parengė Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras („Mosta“), 2019 m. rugsėjo mėn.

Pagrindinės tendencijos

- Mažėja potencialios darbo pasiūlos šaltiniai, nes jaunimo pastaruosius penkerius metus sumažėjo 15,6 proc. Gausiai jaunimo gyvenamos Rietavo ir Šilalės raj. savivaldybės, menkai – Visagino ir Palangos.
- Šalyje darbo neturi 5,4 proc. jaunimo. Visagino savivaldybėje ne tik mažiausiai jaunimo, bet jam sunkiausiai sekasi rasti darbą. Daugiausiai dirbančio jaunimo yra Skuodo savivaldybėje.
- Įsidarbina 64 proc. darbo neturinčio jaunimo. Lengviausiai jaunimas įsidarbina Rietavo ir Pakruojo savivaldybėse.
- Darbo neturintis jaunimas pasižymi dalimi darbo rinkoje išskiriamų reikalavimų ar privalumų: 78 proc. moka anglų kalbą, 72 proc. geba naudotis informacinėmis technologijomis, 57 proc. turi vairuotojo pažymėjimą.
- Sunkiau susirasti darbą jaunimui be kvalifikacijos ar turinčiam vidutinį išsilavinimą. Tokių darbo neturinčių jaunuolių pastaruosius penkerius metus daugėja.
- Jaunimo prioritetą darbo rinkoje – samdomas darbas pagal neterminuotą darbo sutartį. Kas antras jaunimo atstovas įsidarbina paslaugų, kas septintas – pramonės sektoriuose.
- Dažniausiai jaunimas įsidarbina žemos kvalifikacijos arba nekvalifikuotuose darbuose, todėl nesiekiant karjeros ir neįgyjant naujų įgūdžių, dėl tokių darbų robotizacijos ir skaitmenizacijos, jaunuoliams ateityje gali kilti sunkumų darbo rinkoje.

Neturinčio darbo ir įdarbinto jaunimo pokytis, pagal savivaldybes, lyginant 2019 m. ir 2018 m. I-III ketv.

Neturinio darbo jaunimo pagal profesinę kvalifikaciją pokytis pagal savivaldybes, lyginant 2019 m. ir 2018 m. I-III ketv.

